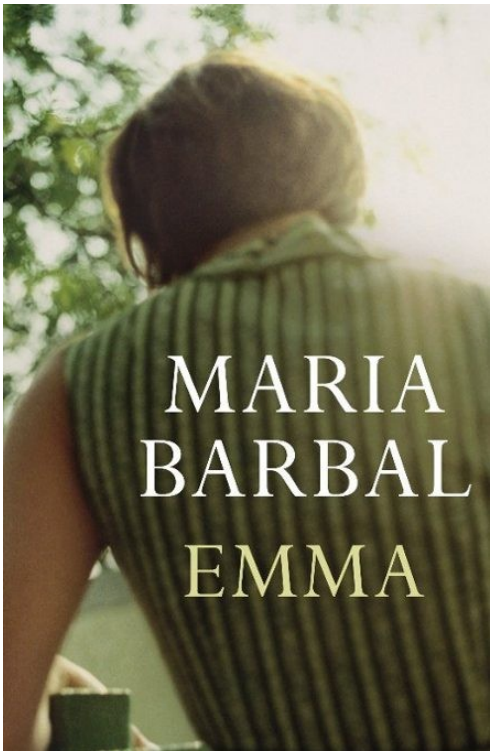
CLUB DE LECTURA

Curs 2026-2027

Maria Barbal

Emma

Tertúlia: dilluns, 19 d'octubre a les 18.30 h.

BIBLIOTECA FAGES DE CLIMENT FIGUERES

Ajuntament de Figueres · Figueres Cultura

Diputació de Girona

Biblioteques Públiques de Catalunya

L'AUTOR/A:

Nascuda el 17 de setembre de 1949 a Tremp, al Pallars Jussà, Maria Barbal i Farré va passar estius a pagès, a casa de la seva àvia, a la Vall d'Àssua, al Pirineu del Pallars Sobirà. Fins als catorze anys va estudiar al Colegio de María Inmaculada, de monges claretianes, a la seva ciutat natal. El 1964, quan tenia 14 anys, es va traslladar a Barcelona per acabar el batxillerat. Allà mateix va estudiar filologia romànica hispànica a la UB, on es va llicenciar el 1971. Posteriorment va exercir la docència a l'ensenyament secundari.

Quan evoca la seva etapa de formació acadèmica, Barbal ens recorda que va estudiar exclusivament en castellà i va ser després de la universitat que va aprendre a escriure el català de manera autodidacta. Més tard, durant el postfranquisme, faria de professora de català a Òmnium Cultural.

En parlar d'aquests anys, primer a Tremp i després a Barcelona ella mateixa diu: "Els pares em van donar el que ells no havien pogut tenir: instrucció des de ben xica; però eren els anys cinquanta i els centres escolars respiraven submisos, el català hi era ignorat. També a diferència dels pares, vaig viure amb la despreocupació de qualsevol feina necessària que no fos estudiar... Les millors vacances vam tenir-les els primers anys, a la vall d'Àssua, a casa de la padrina, quan encara hi havia terra sembrada i bestiar per aviar. Una mica lluny, com si fos un joc sense esforç, vaig conèixer les feines pròpies de l'estiu. Segar, gavellar, batre... Era el final d'una època i d'una gran afluència de famílies des de la muntanya cap a les ciutats."

En relació al seu trasllat a Barcelona ella sempre ha defensat que inicialment la seva va ser, només, una "migració cultural". I que va ser molt més tard que Barcelona va esdevenir la seva ciutat.

Tot i que viu a Barcelona des del 1964, els primers treballs de l'autora se centren en el Pallars de la infantesa i l'adolescència, un entorn rural vist amb perspectiva crítica. La seva primera novel·la, *Pedra de tartera* (1985), centrada de ple en aquesta comarca i escrita des del punt de vista d'una dona, va rebre una molt bona acollida de públic i lectors i va guanyar els premis Joaquim Ruyra 1984 i Joan Crexells 1985. les següents novel·les *Mel i metzines* (1990) i *Càmfora* (1992), premis de la Crítica 1992, Crítica Serra d'Or 1993 i Nacional de literatura 1993, junt amb el recull de narracions breus *La mort de Teresa* (1986), s'han passat a anomenar el Cicle del Pallars, on es retrata el cicle anual i la duresa de la vida a pagès, el patriarcat, la crisi de la societat tradicional de muntanya i la ràpida transformació econòmica que empeny la migració cap a les ciutats, és a dir, el drama del despoblament i l'èxode rural, amb temes com el desarrelament, la memòria sobre la guerra del 1936 a 39 i la repressió com a rerefons. A aquestes obres s'hi poden afegir també les novel·les *País íntim* (2005), premi Prudenci Bertrana, que torna al cicle, i *A l'amic escocès* (2019).

Pels volts del 1999, la seva obra comença també a recollir paisatges més urbans, on toca temes com ara l'emigració, a Carrer *Bolívia (1999,* la bellesa i la lletjor, la malaltia i la mort, la joventut i la vellesa o el pas del temps, a *Bella edat* (2003) i ***Emma*** (2008), una història que parteix d'un fet real, la crema d'una indigent en un caixer. A la novel·la *En la pell de l'altre* (2014), ambientat en un Poblenou obrer, parla de la mentida i dibuixa un entramat de relacions amb el context polític i social dels anys 80 i 90, inclòs l'assassinat de la periodista Politkòvskaia, com a rerefons. La novel·la, *Tàndem* Premi Josep Pla 2021, ambientada a Sants, reflexiona sobre la felicitat i la capacitat dels protagonistes de *carpe diem* o aprofitar el dia. El 2022 va publicar *Al Llac* que torna al Pallars però traça el viatge invers de *Pedra de tartera*. Si allà una dona pallaresa fugia de la misèria i emigrava a Barcelona, aquí una dona deixa la ciutat per instal·lar-se amb el seu marit a Tremp. El 2025 ha publicat *Peripècies* una interessant novel·la sobre les interioritats del món editorial.

Amb la seva obra Barbal s'ha convertit en una rigorosa analista de la vida actual, sense perdre el gust per la paraula i per la prosa ben feta amb un estil depurat, proper a la concentració poètica i amb gran riquesa lèxica, amb molts registres i que no defuig l'ús de dialectalismes o col·loquialismes quan vol donar realisme a un personatge.

Les seves obres han estat traduïdes a l'alemany, l'aranès (occità), l'asturià, el castellà, l'eslovè, el francès, l'hebreu, l'hongarès, l'italià, el neerlandès, el portuguès, el romanès, el serbi, el suec i el turc, entre d'altres.

L'OBRA:

Preguntada sobre els motius que l'han empès a escriure, Maria Barbal va respondre: "Hi ha més d'una resposta i, per tant, cada una conté només una part dels motius, encara que qualsevol d'aquestes parts és suficient per escriure. Escric perquè m'agrada. Perquè és una manera de viure sota d'altres pells. És a dir: per ser qui no soc i fer allò que no faig, segurament un intent de transvestisme i d'inconformisme. Escric per tenir la llibertat de dir el que no diria enraonant. Algunes hores, escric per necessitat."

Etiquetada en un inici com una autora l'obra de la qual podia classificar-se com a novel·la rural, ben aviat alguns estudiosos com Montse Gatell van fer notar que, si bé les seves primeres obres se situen al Pallars, s'han de vincular amb les narratives de memòria, concretament, amb les que es relacionen amb la Guerra Civil i l'èxode rural i poca cosa tenen a veure amb la truculència i l'expressionisme dominant en els drames rurals de Victor Català, amb la qual se la va voler relacionar i que és un referent que ella mateixa ha rebutjat repetidament i, en canvi, sempre ha manifestat la seva admiració per la prosa de Mercè Rodoreda i pel tractament aquesta fa de personatges femenins que pateixen els efectes de la guerra civil i la postguerra i amb un món interior molt ric. Dones aparentment febles que juguen un paper secundari i que conviuen amb altres personatges més resoluts, sovint masculins, que les subjuguen però són dones que acaben erigint-se en motor de petites històries que esdevenen clau per a la Història en majúscules.

El fet és que en tota la producció de Maria Barbal els personatges estan pressionats per l'ambient que els resulta opressiu. Un ambient que en les obres del primer cicle ambientades al Pallars està regit per normes tradicionals no escrites, implacables i per una economia precària, igualment dura, que sovint comportava la violació de tots els desitjos humans en pro de conservar la hisenda i que en les novel·les d'ambient urbà també estan condicionades per un munt de prejudicis que condicionen la llibertat individual.

Publicada el 2008, ***Emma*** és la novena novel·la de Maria Barbal. La crítica va lloar la capacitat demostrada per l'autora per retratar la vulnerabilitat humana i la denúncia social a partir d'un fet real: La noticia del diari, l'assassinat d'una indigent cremada per part d'uns joves en un caixer automàtic de Barcelona.

L'argument ens planteja de quina manera el desengany, el desencontre entre dues persones pot fer que algú vital i amb molta iniciativa es vegi abocat a una situació de marginalitat simplement perquè no ha volgut seguir els dictats dels interessos econòmics o de la política.

La protagonista *Emma* té el mateix nom que la protagonista de Madame Bovary i, com ella busca en el matrimoni i també en la maternitat la felicitat que ha imaginat i en no trobar-la tendeix a l'autodestrucció.

Narrada en primera persona la novel·la té aires de confessió. Emma te necessitat d'escriure, en una llibreta vermella, empesa per la voluntat de no oblidar la filla, per evitar que aquesta s'allunyi encara més d'ella.

El relat comença en allò que tècnicament es coneix com "*in media res*", és a dir, en el primer capítol el fet que ha desencadenat tot el conflicte, i que ha dut l'Emma a convertir-se en una "*sense sostre",* ja ha esclatat i, a partir d'aquí, els lectors coneixeran els fets a base de retrocessos temporals en el relat que pretén fer-nos adonar que la societat no perdona aquells que trenquen les regles. Es denuncia que sovint la importància que solem donar a la promoció personal en àmbits com la feina o la política ens poden portar a no tenir cura dels qui tenim més a prop. Aquest és el cas de l'Emma, ignorada pel seu marit i pressionada per la seva sogra.

El més interessant de la novel·la és la capacitat que demostra Barbal per descriure tot el món interior d'aquest personatge, que és una perdedora però també una lluitadora, una representant d'aquells que sovint intentem fer veure que no hi són i que l'escriptura de Barbal ens fa presents.

Cal fer notar el domini del ritme que demostra l'autora, que s'adequa a cada moment als fets que es narren. Molt més viu a l'inici, quan ens hem de posar al dia de com s'ha arribat a la situació en la qual està la protagonista, poc a poc es va alentint i agafa un to molt més reflexiu quan la protagonista es replanteja la pròpia vida a través de la teràpia. Quan el relat s'acosta al seu final tràgic Barbal fa un canvi de veu i la primera persona de l'Emma és substituïda per un diàleg entre l'Oriol -veí de l'Emma- i el metge que la tracta, un recurs que resulta de gran eficàcia narrativa.

Les meves notes per comentar a la tertúlia: